చతుర్థభాగః

అష్టమపాఠః

8. ఆపణః

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

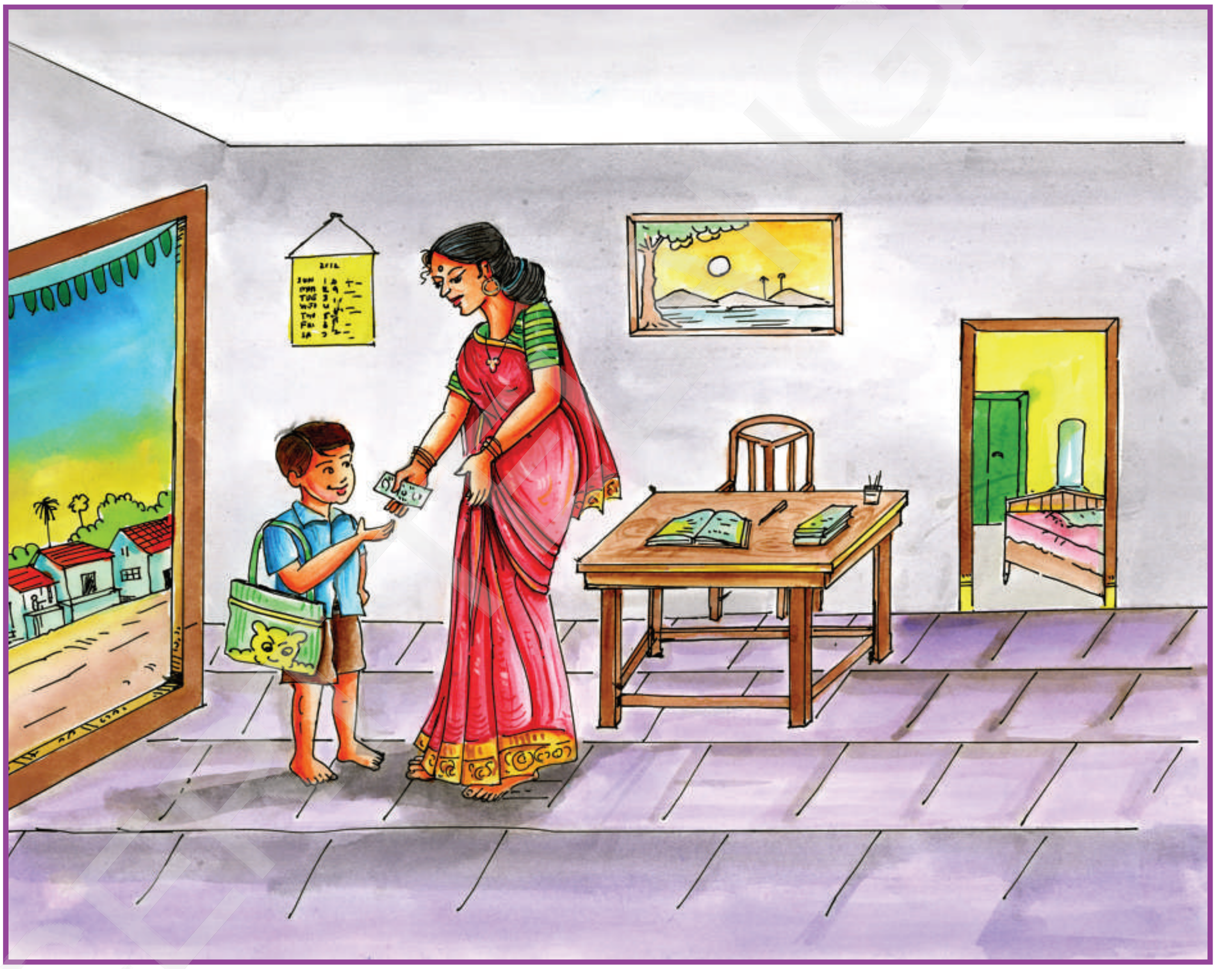

1. చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి ?
2. బాలకః కుత్ర గచ్ఛతి ?
3. బాలకః కిమర్థం గచ్ఛతి ?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.
(పాఠం యొక్క చిత్రాన్ని చూడండి. దాని గురించి మాతృభాషలో చెప్పండి.)

(అనంతః శాకానాం, ఫలానాం చ క్రయణార్థమ్ ఆపణం గతవాన్.)

ఆపణికః – ఆగచ్ఛతు, ఆగచ్ఛతు, కిమ్ ఆవశ్యకమ్ ?

అనంతః – మహ్యం శాకాని, ఫలాని చ ఆవశ్యకాని.

ఆపణికః – సర్వాణి సంతి. మూల్యమపి న్యూనమేవ. అద్య ప్రాతః ఏవ ఆనీతాని.

అనంతః – ఏకకిలోపరిమితస్య ఆలుకస్య మూల్యం కతి రూప్యకాణి?

ఆపణికః – **దశరూప్యకాణి** మాత్రమ్. యచ్ఛామి వా?

అనంతః – యచ్ఛతు. వార్తాకస్య మూల్యం కిమ్ ?

ఆపణికః – ఏకకిలోపరిమితస్య వార్తాకస్య **షోడశరూప్యకాణి.** ఖిందేః **చతుర్దశరూప్యకాణి** ఏవ. యచ్ఛామి వా ?

అనంతః – భిండేః మూల్యం ద్వాదశరూప్యకాణి భవంతి చేత్ యచ్ఛతు.

ఆపణికః – భవతు. ఫలాని అపి యచ్ఛామి వా ?

అనంతః – ఆమ్, అవశ్యమ్. ఆమ్రఫలమ్ అపి అద్య ఏవ ఆనీతం వా?

ఆపణికః – నైవ మహోదయ! హ్యః సాయమ్ ఆనీతమ్. కిలోపరిమితానాం ఫలానామ్ మూల్యమ్ **అష్టాదశరూప్యకాణి.**

అనంతః – **పంచదశ** ఏవ ఖలు!

ఆపణికః – నాస్తి మహోదయ! మూల్యం **వింశతిః** రూప్యకాణి. న్యూనీకృత్య **అష్టాదశరూప్యకైః** యచ్ఛామి.

అనంతః – భవతు. యచ్ఛతు. కదలీఫలస్య కిం మూల్యమ్ ?

ఆపణికః – ద్వాదశఫలానాం **పంచదశరూప్యకాణి.** కతి యచ్ఛామి ?

అనంతః – ద్వాదశరూప్యకాణి చేత్ **ద్వాదశఫలా**ని యచ్ఛతు.

ఆపణికః – భవతు. దాడిమఫలాని అపి యచ్ఛామి వా?

అనంతః – మాస్తు. పర్యాప్తమ్. ధనం స్వీకరోతు.

ఆపణికః – భవతు. ధన్యవాదాః.

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు. (వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

అ) చిత్రం పశ్యంతు, సన్నివేశం స్వవాక్యైః వదంతు.

ఆ) సంఖ్యావాచకాని పరస్పరమ్ ఉచ్చారయంతు.

ఇ) అనంతః ఆపణం ప్రతి వస్తుస్యూతం నీతవాన్. భవాన్ చేత్ కిం నయతి ?

ఈ) భవతః గృహే కః ఆపణం గచ్ఛతి ?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు. (చదవండి, అర్థం చేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

అ) **కక్ష్యాయాం మిత్రేణ సహ మిలిత్వా సంభాషణం పఠంతు (ఏకః ఆపణికః, అన్యః అనంతః భవతు)** (తరగతిలో మిత్రునితో కలిసి సంభాషణం చదవండి.)

ఆ) **అధః కానిచన వాక్యాని సంతి, పాఠం పఠిత్వా కః వదతి, కః శృణోతి ఇతి సూచయంతు.** (కింద కొన్ని వాక్యాలు ఉన్నాయి, పాఠం చదివి ఎవరు చెప్పారు, ఎవరు విన్నారు సూచించండి.)

	వదతి	శృణోతి
1) ఆగచ్ఛతు, ఆగచ్ఛతు, కిమ్ ఆవశ్యకమ్?	ఆపణికః	అనంతః
2) మహ్యం శాకాని, ఫలాని చ ఆవశ్యకాని.	....	....
3) దశరూప్యకమాత్రమ్.	....	....
4) భవతు, ఫలాని అపి యచ్ఛామి వా?	....	....
5) అద్య ఏవ ఆనీతం వా?	....	....
6) అష్టాదశ ఏవ ఖలు!	....	....
7) హ్యః సాయమ్ ఆనీతవాన్.	....	....
8) మాస్తు, పర్యాప్తమ్.	....	....
9) భవతు, ధన్యవాదాః.	....	....

ఇ) **అత్ర కానిచన పదాని దత్తాని, తాని పదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (⬭) అంకయంతు. పదకోశం దృష్ట్వా అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.** (ఇక్కడ కొన్ని పదాలు ఇవ్వబడ్డాయి. ఆ పదాలు పాఠంలో వెదకి గుండ్రంగా గీయండి. పదకోశాన్ని చూసి అర్థాలు తెలుసుకోండి)

సంభాషణమ్	ఆవశ్యకాని	వార్తాకస్య	యచ్ఛామి
చతుర్దశరూప్యకాణి	కదలీఫలస్య	పర్యాప్తమ్	ధన్యవాదాః.

SCERT TELANGANA

ఈ) అధః కానిచన చిత్రాణి సంతి. తేషాం సంఖ్యావాచకాని పఠంతు.

(క్రింద కొన్ని బొమ్మలు ఉన్నాయి. వాటి సంఖ్యావాచకాలను చదవండి.)

ఏకమ్	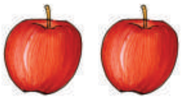 ద్వే	త్రీణి	చత్వారి
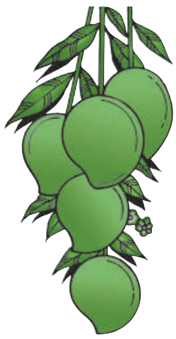 పంచ	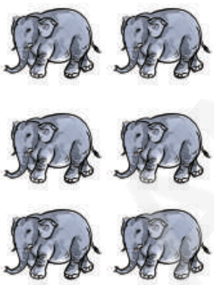 షట్	సప్త	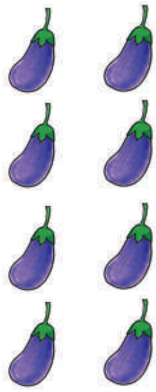 అష్ట
నవ	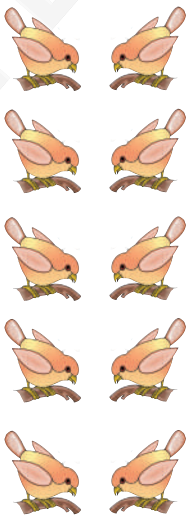 దశ	ఏకాదశ	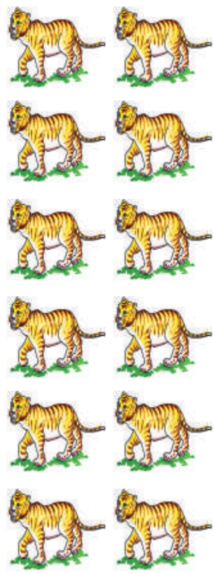 ద్వాదశ

SCERT TELANGANA

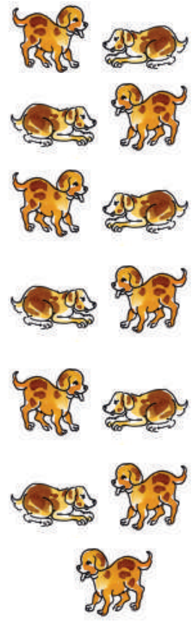		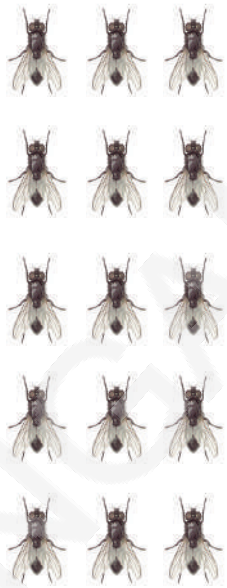	
త్రయోదశ	చతుర్దశ	పంచదశ	షోడశ
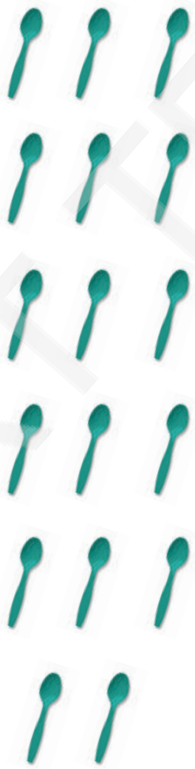			
సప్తదశ	అష్టాదశ	నవదశ	వింశతిః

SCERT TELANGANA

ఉ) **అధః కానిచన చిత్రాణి సంతి. తాని దృష్ట్వా తేషాం సంస్కృతనామాని పఠంతు.**

(క్రింద కొన్ని బొమ్మలు ఉన్నాయి. అవి చూసి వాటి సంస్కృతం పేర్లను చదవండి.)

వార్తాకమ్

రక్తవృంతాకమ్

ఆలుకమ్

భిండిః

దాడిమఫలమ్

ఆమ్రఫలమ్

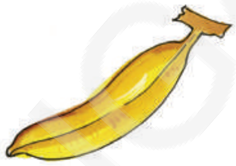
కదలీఫలమ్

కాశ్మీరఫలమ్

3. లేఖనం, స్వీయరచనా (రాయడం, స్వంతరచన)

అ) **పఠంతు, లిఖంతు.** (చదవండి. రాయండి.)

1) అనంతః కుత్ర గచ్ఛతి?

2) అనంతః కిం కిం క్రీతవాన్?

3) ఆపణికః భిండేః మూల్యం కిమ్ ఇతి ఉక్తవాన్ ?

4) అనంతః ఫలాని, శాకాని చ క్రీత్వా కియత్ ధనం దత్తవాన్?

ఆ) **చింతయిత్వా లిఖంతు.** (ఆలోచించి రాయండి.)

1) మూల్యం కియత్ భవతి చేత్ ఆమ్రఫలాని భవాన్ స్వీకరోతి?

2) భవాన్ శాకాపణం, ఫలాపణం గచ్ఛతి చేత్ కిం కిం క్రీణాతి?

ఇ) **సంఖ్యాభ్యాసః**

1) **పఠంతు, రిక్తస్థానాని పూరయంతు.** (చదవండి, ఖాళీలను పూరించండి.)

ఏకమ్	....	త్రీణి	....
పంచ	....	సప్త	....
నవ	....	ఏకాదశ	....
....	చతుర్దశ	....	....
....	అష్టాదశ	....	వింశతిః

SCERT TELANGANA

2) చిత్రాణి పశ్యంతు, సముచితసంఖ్యాః లిఖంతు.

(బొమ్మలు చూడండి. తగిన సంఖ్యలను రాయండి.)

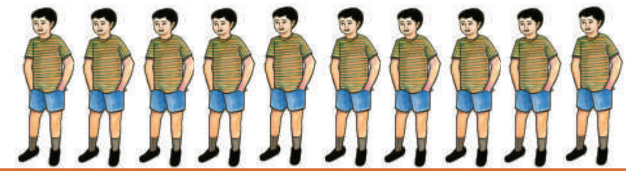	దశ బాలకాః
	.... పుష్పాణి
	.... గృహాణి
	.... పుస్తకాని
	.... చషకాః
	.... ఆసందాః
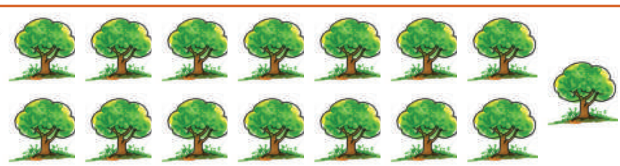	.... వృక్షాః
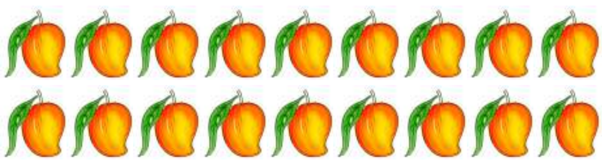	.... ఆమ్రఫలాని

SCERT TELANGANA

ఈ) చిత్రాణి సముచితపదైః సహ మేలయంతు.

(బొమ్మలు సరైన పదాలతో కలపండి.)

	కదలీ
	ఆమ్రమ్
	కాశ్మీరఫలమ్
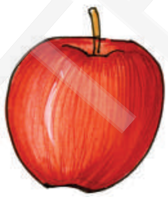	దాడిమఫలమ్

4. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః (పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ) పాఠాత్ చిత్వా వ్యతిరేకార్థకపదాని లిఖంతు.

(ఈ క్రింది పదాలకు వ్యతిరేకపదాలను పాఠంలో వెదకి రాయండి.)

1. న్యూనం × ....
2. అమూల్యమ్ × ....
3. యచ్ఛతు × ....
4. అనావశ్యకమ్ × ....

SCERT TELANGANA

ఆ) **అధః దత్తం గీతమ్ అభినయపురస్సరం గాయంతు.**

(కింది గీతాన్ని అభినయం చేస్తూ పాడండి.)

ఏకమ్ ఏకమ్ ఏకమ్ – విశాలగగనమ్ ఏకమ్

ద్వే ద్వే ద్వే – సాధు అసాధు ద్వే

త్రీణి త్రీణి త్రీణి – శివస్య నేత్రాణి త్రీణి

చత్వారి చత్వారి చత్వారి – రథస్య చక్రాణి చత్వారి

పంచ పంచ పంచ – పాండవాస్సర్వే పంచ

షట్ షట్ షట్ – ప్రకృతౌ ఋతవః షట్

సప్త సప్త సప్త – ఋషయః కిల సప్త

అష్ట అష్ట అష్ట – దిశాస్సర్వాః అష్ట

నవ నవ నవ – గ్రహాస్సర్వే నవ

దశ దశ దశ – దేవస్య అవతారాః దశ

ఇ) **కక్ష్యాయాం ఛాత్రాః మిలిత్వా ‘ ఓం’ క్రీడాం క్రీడంతు.**

(తరగతిలోని విద్యార్థులందరు ‘ఓం’ ఆటను ఆడండి.)

1. క్రమశః సంఖ్యాః వక్తవ్యాః. యత్ర పూర్వనిశ్చితసంఖ్యాయాః గుణకం భవతి తస్య స్థానే ‘ఓమ్ ’ ఇతి వక్తవ్యమ్. యః సమ్యక్ న వదతి సః బాహ్యః భవతి.

ఉదా : 1,2 ఓమ్, 4,5, ఓమ్, 7,8, ఓమ్, 10,11, ఓమ్.....

SCERT TELANGANA

5. వ్యాకరణాంశాః (వ్యాకరణాంశాలు)

అ) అధః లిఖితాని వాక్యాని పఠంతు. (కింద రాయబడిన వాక్యాలను చదవండి.)

1) మహ్యం శాకాని, ఫలాని, చ ఆవశ్యకాని. **అతః** ఆగతవాన్.

2) జ్వరః అస్తి. **అతః** గులికాః ఖాదామి.

3) పాఠశాలాయాః విరామః. **అతః** పాఠశాలాం న గచ్ఛామి.

ఆ) అధః దత్తానాం పదానామ్ ఆధారేణ "అతః" ఇతి పదమ్ ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

(కింద ఇచ్చిన పదాల ఆధారంతో "అతః" అనే పదాన్ని ఉపయోగించి వాక్యాలను రాయండి.)

1) భానువాసరః – విరామః

2) పరీక్షా – పఠామి

3) వివాహః – గ్రామం గచ్ఛామి.

ఇ) వాక్యాని పఠంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు

(వాక్యాలను చదవండి. ఖాళీలను పూరించండి.)

1. ఆమ్రఫలం హ్యః సాయమ్ ఆనీతమ్.

   ఆమ్రఫలం కదా ఆనీతమ్ ?

2. శాకాని ప్రాతః ఆనీతాని.

   శాకాని కదా ఆనీతాని ?

3. పుస్తకాని శ్వః ఆనేష్యతి.

   పుస్తకాని .... ఆనేష్యతి.

4. జంతు ప్రదర్శనశాలామ్ అద్య గచ్ఛామః .

   ....

5. వైద్యాలయం సాయం గమిష్యామః .

   ....

SCERT TELANGANA

ఈ) వాక్యాని పఠంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(వాక్యాలను చదవండి. ఖాళీలను పూరించండి.)

1) అనంతః <u>శాకాయ</u> ఆపణం గతవాన్.

2) రాజేశః <u>ఫలేభ్యః</u> ఆపణం గతవాన్.

3) నవీనః <u>పుస్తకాయ</u> పుస్తకాపణం గతవాన్.

4) రాధా .... వస్త్రాపణం గతవతీ. (వస్త్రం)

5) లతా .... గృహం గతవతీ. (భోజనం)

6) మానవః .... కార్యం కరోతి. (ధనం)

7) రాజా .... ప్రయత్నం కరోతి. (దానం)

8) కుమారీ .... ఔషధాపణం గతవతీ. (ఔషధం)

ఉ) పదాని పఠంతు. రిక్త స్థానాని పూరయంతు.

(పదాలను చదవండి. ఖాళీలను పూరించండి.)

		ఏకవచనమ్		బహువచనమ్
ధనం	-	ధనాయ	-	ధనేభ్యః
ఫలం	-	ఫలాయ	-	ఫలేభ్యః
వనం	-	వనాయ	-	వనేభ్యః
విత్తం	-	విత్తాయ	-	....
శాకం	-	శాకాయ	-	....
జలం	-	....	-	జలేభ్యః
గృహం	-	....	-	గృహేభ్యః

SCERT TELANGANA

ఊ) అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

(కింద ఇవ్వబడ్డ వాక్యాలను చదవండి. గీతగీయబడ్డ పదాలను అర్థం చేసుకోండి.)

అ. ఆలుకస్య మూల్యం దశరూప్యకాణి

ప్ర. ఆలుకస్య మూల్యం కతి రూప్యకాణి?

ఆ. వార్తాకస్య మూల్యం షోడశరూప్యకాణి.

ప్ర. వార్తాకస్య మూల్యం కతి రూప్యకాణి?

ఇ. ద్వాదశ కదలీఫలాని యచ్ఛతి.

ప్ర. కతి కదలీఫలాని యచ్ఛతి?

☞ **ఉపరిరేఖాంకితం 'కతి' ఇతి పదం సంఖ్యావిషయకం ప్రశ్నవాచకపదమ్.**

ఋ) అధః దత్తేషు వాక్యేషు రేఖాంకితం సంఖ్యాపదమ్ అనుసృత్య ప్రశ్ననిర్మాణం కుర్వంతు.

(కింద ఇవ్వబడ్డ వాక్యాల్లోని గీతగీయబడ్డ సంఖ్యాపదాన్ని అనుసరించి ప్రశ్నలను రాయండి.)

ఉదా॥ దశ దాడిమఫలాని యచ్ఛతి. ప్ర. కతి దాడిమఫలాని యచ్ఛతి?

అ) మమ గృహే పంచ జనాః సంతి. ప్ర. ....

ఆ) హస్తే పంచ అంగుల్యః సంతి. ప్ర. ....

ఇ) సప్తబాలకాః క్రీడంతి. ప్ర. ....

ఈ) గ్రంథాలయే నవ బాలికాః సంతి. ప్ర. ....

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్ (సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ) 'ఏకమ్, ఏకమ్, ఏకమ్' ఇతి గీతం వింశతిపర్యంతం లిఖంతు.

ఆ) శాకానాం ఫలానాం చ క్రయణం, విక్రయణం మిత్రేణ సహ మిలిత్వా ప్రదర్శయంతు.

ఇ) ఆపణం గత్వా కేషాంచన శాకానాం ఫలానాం చ మూల్యం జ్ఞాత్వా పట్టికాం నిర్మాంతు.

SCERT TELANGANA

7. పరియోజనాకార్యమ్ (ప్రాజెక్టుపని)

అ) వార్తాపత్రికాభిః చిత్రాణి సంగృహ్య తేషాం సంఖ్యావాచకపదాని లిఖంతు.

ఆ) వివిధఫలాని, శాకాని చ సంగృహ్య తేషాం సంస్కృతనామాని జ్ఞాత్వా ప్రదర్శనీమ్ ఆయోజయంతు.

ఇ) నగరే బహువిధాః ఆపణాః సంతి. తేషాం నామాని జ్ఞాత్వా పట్టికారూపేణ లిఖంతు.

ఉదా ॥ శాకాపణమ్.

8. ప్రశంసా

కుమారీ – భవతీ ఆపణం గతవతీ వా?

గాయత్రీ – ఆమ్, గతవతీ.

కుమారీ – కిం కిమ్ ఆనీతవతీ?

గాయత్రీ – వార్తాకమ్ (వంకాయ), ఉర్వారుకమ్ (దోసకాయ), రక్తవృంతాకమ్ (టమాట), శ్యామాలుకమ్(చామదుంపలు), కదలీశలాటుః(అరటికాయ), మూలకం(ముల్లంగి). ఏతత్ సర్వమ్ ఆనీతవతీ.

కుమారీ – ఉత్తమం కృతవతీ.

(భవతీ/భవాన్ మాతుః కృతే కథం సహకరోతి.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
1. అహం పాఠం పఠితుం శక్నోమి.			
2. పాఠే పఠితానాం శాకానాం, ఫలానాం నామాని వక్తుం శక్నోమి.			
3. ఏకతః వింశతిపర్యంతం సంఖ్యాః సంస్కృతభాషయా వక్తుం శక్నోమి.			
4. లఘూని సంస్కృతవాక్యాని వక్తుం శక్నోమి.			

నాస్తి విద్యా సమం చక్షుః - విద్యకు సమానమైన నేత్రం లేదు.

SCERT TELANGANA

స్వప్నగతః వాణిజ్యకారః
(చిత్రకథా)

పరంతు అహం
రాజకుమారీమ్ ఏవ
పరిణేష్యామి. సా ఏవ
మమ పత్నీ భవిష్యతి.
మమ గృహమ్ ఆగత్య సా మమ
పురతః భయేన స్థాస్యతి.
యదా సా అపరాధం
కరిష్యతి తదా అహం తాం పాదేన
ఇత్థం ప్రహరిష్యామి.
ఏవం చింతయన్ వాణిజ్యకారః పురతః స్థితాని వస్తూని
స్వపాదేన వేగేన ప్రహృతవాన్. సర్వాణి వస్తూని భూమౌ
పతిత్వా భగ్నాని అభవన్.

శబ్దాః

అకారాంతః పుంలింగో రామశబ్దః - రాముడు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	రామః	రామౌ	రామాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే రామ	హే రామౌ	హే రామాః
ద్వితీయా విభక్తిః	రామమ్	రామౌ	రామాన్
తృతీయా విభక్తిః	రామేణ	రామాభ్యామ్	రామైః
చతుర్థీ విభక్తిః	రామాయ	రామాభ్యామ్	రామేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	రామాత్	రామాభ్యామ్	రామేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	రామస్య	రామయోః	రామాణామ్
సప్తమీ విభక్తిః	రామే	రామయోః	రామేషు

ఏవం కృష్ణః, గోవిందః, ముకుందః, శివః, నిలయః, వృక్షః, పాఠః ఇత్యాదయః.

అకారాంతః పుంలింగో పాఠశబ్దః - పాఠము.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	పాఠః	పాఠౌ	పాఠాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే పాఠ	హే పాఠౌ	హే పాఠాః
ద్వితీయా విభక్తిః	పాఠమ్	పాఠౌ	పాఠాన్
తృతీయా విభక్తిః	పాఠేన	పాఠాభ్యామ్	పాఠైః
చతుర్థీ విభక్తిః	పాఠాయ	పాఠాభ్యామ్	పాఠేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	పాఠాత్	పాఠాభ్యామ్	పాఠేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	పాఠస్య	పాఠయోః	పాఠానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	పాఠే	పాఠయోః	పాఠేషు

ఏవం చషకః, చమసః, విద్యాలయః, ఇత్యాదయః.

SCERT TELANGANA

ఆకారాంతః స్త్రీలింగో రమాశబ్దః - లక్ష్మి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	రమా	రమే	రమాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే రమే	హే రమే	హే రమాః
ద్వితీయా విభక్తిః	రమామ్	రమే	రమాః
తృతీయా విభక్తిః	రమయా	రమాభ్యామ్	రమాభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	రమాయై	రమాభ్యామ్	రమాభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	రమాయాః	రమాభ్యామ్	రమాభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	రమాయాః	రమయోః	రమాణామ్
సప్తమీ విభక్తిః	రమాయామ్	రమయోః	రమాసు

ఏవం సీతా, భామా, పద్మా, శాలా ఇత్యాదయః.

ఆకారాంతః స్త్రీలింగో శాలాశబ్దః - శాలా (పెద్ద గది)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	శాలా	శాలే	శాలాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే శాలే	హే శాలే	హే శాలాః
ద్వితీయా విభక్తిః	శాలామ్	శాలే	శాలాః
తృతీయా విభక్తిః	శాలయా	శాలాభ్యామ్	శాలాభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	శాలాయై	శాలాభ్యామ్	శాలాభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	శాలాయాః	శాలాభ్యామ్	శాలాభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	శాలాయాః	శాలయోః	శాలానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	శాలాయామ్	శాలయోః	శాలాసు

ఏవం మాపికా, పేటికా, వాటికా, కథా ఇత్యాదయః.

అకారాంతః నపుంసకలింగో జలశబ్దః - నీరు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	జలమ్	జలే	జలాని
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే జల	హే జలే	హే జలాని
ద్వితీయా విభక్తిః	జలమ్	జలే	జలాని
తృతీయా విభక్తిః	జలేన	జలాభ్యామ్	జలైః
చతుర్థీ విభక్తిః	జలాయ	జలాభ్యామ్	జలేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	జలాత్	జలాభ్యామ్	జలేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	జలస్య	జలయోః	జలానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	జలే	జలయోః	జలేషు

ఏవం ధనమ్, వనమ్, ఫలమ్, జ్ఞానమ్, గీతమ్ ఇత్యాదయః.

అకారాంతః నపుంసకలింగో గీతశబ్దః - గీతం

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	గీతమ్	గీతే	గీతాని
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే గీత	హేగీతే	హేగీతాని
ద్వితీయా విభక్తిః	గీతమ్	గీతే	గీతాని
తృతీయా విభక్తిః	గీతేన	గీతాభ్యామ్	గీతైః
చతుర్థీ విభక్తిః	గీతాయ	గీతాభ్యామ్	గీతేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	గీతాత్	గీతాభ్యామ్	గీతేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	గీతస్య	గీతయోః	గీతానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	గీతే	గీతయోః	గీతేషు

ఏవం భవనమ్, పత్రమ్, పుష్పమ్, సుఖమ్ ఇత్యాదయః.

SCERT TELANGANA

1. పఠ - పఠనే

ధాతవః

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పఠతి	పఠతః	పఠంతి
మధ్యమపురుషః	పఠసి	పఠథః	పఠథ
ఉత్తమపురుషః	పఠామి	పఠావః	పఠామః

భవిష్యతి ల్ృట్ (భవిష్యత్కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పఠిష్యతి	పఠిష్యతః	పఠిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	పఠిష్యసి	పఠిష్యథః	పఠిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	పఠిష్యామి	పఠిష్యావః	పఠిష్యామః

అనద్యతనభూతే లఙ్ (భూతకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అపఠత్	అపఠతామ్	అపఠన్
మధ్యమపురుషః	అపఠః	అపఠతమ్	అపఠత
ఉత్తమపురుషః	అపఠమ్	అపఠావ	అపఠామ

2. గమ్ల్ృ - గతౌ

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	గచ్ఛతి	గచ్ఛతః	గచ్ఛంతి
మధ్యమపురుషః	గచ్ఛసి	గచ్ఛథః	గచ్ఛథ
ఉత్తమపురుషః	గచ్ఛామి	గచ్ఛావః	గచ్ఛామః

భవిష్యతి ల్నట్ (భవిష్యత్కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	గమిష్యతి	గమిష్యతః	గమిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	గమిష్యసి	గమిష్యథః	గమిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	గమిష్యామి	గమిష్యావః	గమిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అగచ్ఛత్	అగచ్ఛతామ్	అగచ్ఛన్
మధ్యమపురుషః	అగచ్ఛః	అగచ్ఛతమ్	అగచ్ఛత
ఉత్తమపురుషః	అగచ్ఛమ్	అగచ్ఛావ	అగచ్ఛామ

3. లిఖ - లేఖనే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	లిఖతి	లిఖతః	లిఖంతి
మధ్యమపురుషః	లిఖసి	లిఖథః	లిఖథ
ఉత్తమపురుషః	లిఖామి	లిఖావః	లిఖామః

భవిష్యతి ల్నట్ (భవిష్యత్కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	లేఖిష్యతి	లేఖిష్యతః	లేఖిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	లేఖిష్యసి	లేఖిష్యథః	లేఖిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	లేఖిష్యామి	లేఖిష్యావః	లేఖిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూతకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అలిఖత్	అలిఖతామ్	అలిఖన్
మధ్యమపురుషః	అలిఖః	అలిఖతమ్	అలిఖత
ఉత్తమపురుషః	అలిఖమ్	అలిఖావ	అలిఖామ

SCERT TELANGANA

4. ఖాదృ - భక్షణే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	ఖాదతి	ఖాదతః	ఖాదంతి
మధ్యమపురుషః	ఖాదసి	ఖాదథః	ఖాదథ
ఉత్తమపురుషః	ఖాదామి	ఖాదావః	ఖాదామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	ఖాదిష్యతి	ఖాదిష్యతః	ఖాదిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	ఖాదిష్యసి	ఖాదిష్యథః	ఖాదిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	ఖాదిష్యామి	ఖాదిష్యావః	ఖాదిష్యామః

అనద్యతనభూతే లఙ్ (భూతకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అఖాదత్	అఖాదతామ్	అఖాదన్
మధ్యమపురుషః	అఖాదః	అఖాదతమ్	అఖాదత
ఉత్తమపురుషః	అఖాదమ్	అఖాదావ	అఖాదామ

5. పా - పానే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పిబతి	పిబతః	పిబంతి
మధ్యమపురుషః	పిబసి	పిబథః	పిబథ
ఉత్తమపురుషః	పిబామి	పిబావః	పిబామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పాస్యతి	పాస్యతః	పాస్యంతి
మధ్యమపురుషః	పాస్యసి	పాస్యథః	పాస్యథ
ఉత్తమపురుషః	పాస్యామి	పాస్యావః	పాస్యామః

SCERT TELANGANA

అనద్యతనభూతే లఙ్ (భూతకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అపిబత్	అపిబతామ్	అపిబన్
మధ్యమపురుషః	అపిబః	అపిబతమ్	అపిబత
ఉత్తమపురుషః	అపిబమ్	అపిబావ	అపిబామ

6. డు కృఞ్ - కరణే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	కరోతి	కురుతః	కుర్వంతి
మధ్యమపురుషః	కరోషి	కురుథః	కురుథ
ఉత్తమపురుషః	కరోమి	కుర్వః	కుర్మః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	కరిష్యతి	కరిష్యతః	కరిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	కరిష్యసి	కరిష్యథః	కరిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	కరిష్యామి	కరిష్యావః	కరిష్యామః

అనద్యతనభూతే లఙ్ (భూతకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అకరోత్	అకురుతామ్	అకుర్వన్
మధ్యమపురుషః	అకరోః	అకురుతమ్	అకురుత
ఉత్తమపురుషః	అకరవమ్	అకరవావ	అకరవామ

SCERT TELANGANA

సంస్కృతవర్ణాః

స్వరవర్ణాః

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ
ऋ	ॠ	ऌ	ए	ऐ	
ओ	औ	अं	अः		

వ్యంజనవర్ణాః

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	
श	ष	स	ह	

SCERT TELANGANA

మాత్రాణాం లేఖనాభ్యాసః

क - क का कि की कु कू कृ कॄ के कै को कौ कं कः ।

ख - ....

घ - घ घा घि घी घु घू घृ घॄ घे घै घो घौ घं घः ।

च - ....

ज - ....

त - त ता ति ती तु तू तृ तॄ ते तै तो तौ तं तः ।

द - ....

न - ....

प - ....

फ - फ फा फि फी फु फू फृ फॄ फे फै फो फौ फं फः ।

ब - ....

म - ....

य - य या यि यी यु यू यृ यॄ ये यै यो यौ यं यः ।

र - ....

ल - ....

ष - ....

श - श शा शि शी शु शू शृ शॄ शे शै शो शौ शं शः ।

स - स सा सि सी सु सू सृ सॄ से सै सो सौ सं सः ।

ह - ....

SCERT TELANGANA

పదకోశః

అ

అంకుశమ్	మావటి పరికరము
అంకుశమాత్రాత్	అంకుశం వల్లనే
అంగీకృతవాన్	అంగీకరించాడు
అంగులీయకాని	ఉంగరాలు
అతః	అందువల్ల
అతిబలవాన్	మిక్కిలి బలవంతుడు
అతిమధురః	చాలా తియ్యనిది
అతీవ	మిక్కిలి
అద్భుతమ్	అద్భుతమైనది
అద్య	ఈ రోజు
అధీనే	వశంలో
అనసూయా	అసూయ లేని స్త్రీ
అనాలస్యం	సోమరితనం లేకపోవడం
అనుజ !	ఓ తమ్ముడా !
అనుభూతవంతః	అనుభవించారు
అనేకాః	ఎంతో మంది స్త్రీలు
అనంతరం	తర్వాత
అపి	కూడా
అభివాదనశీలస్య	నమస్కరించు/ గౌరవించు స్వభావము కలవాని యొక్క
అమాయిక	కల్లాకపటం లేని వాడా!
అయి	ఓ! (సంబోధన)
అల్పం	తక్కువ
అవగతవాన్	అర్థం చేసుకున్నాడు/ను
అవయవసంపదః	అవయవముల సంపత్తు యొక్క
అవయవం	అవయవమును
అవయవానాం	అవయవముల యొక్క
అవశ్యం	తప్పకుండా
అష్టాదశరూప్యకాణి	18 రూపాయలు
అష్టాదశరూప్యకైః	18 రూపాయలతో
అసత్యం	అబద్ధం
అస్తం	అస్తమించుటకు
అస్మాకమ్	మాయొక్క/మన యొక్క
అస్మానేవ	మనలనే/మమ్ములనే
అస్వచ్ఛతాయాం	శుభ్రత లేకుండా

ఆ

ఆగతవంతః	వచ్చారు(పుం)
ఆగత్య	వచ్చి
ఆగామి	ముందు వచ్చే
ఆధ్యాత్మిక	ఆధ్యాత్మికమైన
ఆనందః	ఆనందము
ఆనందమ్	ఆనందమును
ఆనందదాయకమ్	ఆనందమును కలిగించినది
ఆనీతం	తేబడ్డది
ఆనీతవాన్	తెచ్చాడు
ఆనీతాని	తేబడ్డవి
ఆపణం	అంగడి
ఆపణికః	అంగడివాడు
ఆమ్రఫలమ్	మామిడి పండు
ఆయుః	వయస్సు
ఆరోగ్యప్రదం	ఆరోగ్యాన్ని కలిగించేది.
ఆరోగ్యేణ	ఆరోగ్యంచే/తో
ఆలుకస్య	ఆలుగడ్డ యొక్క/కు
ఆలోచ్య	ఆలోచించి
ఆవశ్యకమ్	కావలసినది
ఆవశ్యకాని	కావలసినవి
ఆసీత్	ఉండెను

ఇ

ఇతి	అని
ఇతః	ఇక్కడ నుండి
ఇతఃపరం	ఇప్పటి నుండి
ఇత్యపి	అని కూడా
ఇత్యస్య	అనే దాని/వాని/యొక్క
ఇత్యాది	మొదలగునవి
ఇదానీం	ఇప్పుడు

ఉ

ఉక్తవతీ	చెప్పెను (స్త్రీ)
ఉక్తవాన్	చెప్పెను (పుం)
ఉచ్చైః	బిగ్గరగా
ఉడ్డీయ	ఎగిరి
ఉదయం గచ్ఛతి	ఉదయించుచున్నాడు
ఉదరం	పొట్ట
ఉద్యుక్తః	సన్నద్ధుడు
ఉన్నత	ఎత్తైన / గొప్పదైన
ఉన్నతపాఠశాలాః	ఉన్నతపాఠశాలలో
ఉపరి	పైన

SCERT TELANGANA

ఉపవిష్టః – కూర్చున్నాడు(పుం)
ఉపాధ్యాయః – అధ్యాపకుడు
ఉల్లాసః – సంతోషము

ఏ

ఏకం – ఒకటిని/ఒకటి
ఏకః – ఒకటి
ఏకమపి – ఒకటి కూడా
ఏకత్ర – ఒక చోట
ఏకవారం – ఒకసారి
ఏకైకమ్ – ఒకటొకటి
ఏతదంగులీయకం – ఈ ఉంగరాన్ని
ఏతద్విషయే – ఈ విషయంలో
ఏతాః – వీరు (స్త్రీ)
ఏతైః – వీరిచేత
ఏతస్యాః – ఈమె యొక్క
ఏవ – నే (వృక్షః ఏవ – చెట్టే)
ఏవం – ఇలాగా/ ఈ విధంగా
ఏషః – ఇతడు/ ఇది (పుం)

క

కంఠస్వరః – కంఠధ్వని
కః – ఎవడు (పుం)
కక్ష్యాప్రకోష్ఠః – తరగతి గది
కక్ష్యాయాం – తరగతిలో
కక్ష్యాయాః – తరగతి యొక్క
కతి – ఎన్ని / ఎంత మంది?
కథం – ఎలాగ ?
కదలీ – అరటి
కదలీఫలస్య – అరటి పండు యొక్క
కదలీసదృశీ – అరటిచెట్టుతో సమానమైన
కదాచన – ఒకప్పుడు
కరం – హస్తమును(తొండమును)
కర్ణం – చెవిని
కర్ణౌ – రెండు చెవులు
కర్తయిత్వా – కత్తిరించి
కర్తుం – చేయడానికి
కర్మణి – పనిలో
కలికాబృందం – మొగ్గల రాశి
కలుషితః – చెడిపోయినది
కలుషితవాయుః – చెడిపోయిన గాలి
కశ్చన – ఒకానొకడు
కష్టే – కష్టములో
కష్టేషు – కష్టములలో

కా

కా – ఎవరు
కాంశ్చన – కొంతమందిని
కాకః – కాకి
కాకం – కాకిని
కాకస్య – కాకియొక్క
కాయేన – శరీరముచే/తో
కార్యకాలే – పని సమయమున
కార్యక్రమాన్ – కార్యక్రమములను
కార్యార్థం – పనికొరకు
కార్యాలయః – కార్యాలయము
కిం – ఏమి?
కింతు – కాని
కిమర్థం – ఎందుకు ?
కుటుంబేన – కుటుంబముతో
కుత్రాపి – ఎక్కడ కూడా
కుర్వన్ – చేయుచు (పుం)
కృతవాన్ – చేశాడు/చేశాను
కృతవంతః – చేసినారు/చేసినాము
కృత్వా – చేసి
కృపయా – దయచేసి
కే – ఎవరు (పు)
కేచన – కొందరు(పు)
కేశఖండనార్థం – జుట్టు కత్తిరించుటకు
కేశాః – జుట్టు/వెంట్రుకలు
కేశాన్ – జుట్టుని/వెంట్రుకలను
కోపేన – కోపముతో
క్రమశః – వరుసగా
క్రయణార్థమ్ – కొనుటకు
క్షమా – క్షమించే గుణం
క్షిపంతి – పారవేయుచున్నారు
క్షుధయా – ఆకలితో
క్షేత్రపాలకస్య – క్షేత్రపాలకుని యొక్క

ఖ

ఖలు – కదా!
ఖగః – పక్షి
ఖగకులరావః – పక్షుల కిలకిలరావములు
ఖాదితవంతః – తిన్నారు/తిన్నాము

SCERT TELANGANA

గ

గతవాన్	-	వెళ్ళాడు
గతవంతః	-	వెళ్ళారు/వెళ్ళాము
గత్వా	-	వెళ్ళి
గమనమ్	-	వెళ్ళుట
గాత్రే	-	గొంతు నందు
గానం	-	పాడుట
గానేన	-	పాడుటచే
గావః	-	గోవులు
గీతం	-	గీతము
గుణాః	-	గుణములు
గృహప్రాంగణే	-	ఇంటి పరిసరములో
గృహే	-	ఇంటిలో

ఘ

ఘంటావాదనం	-	గంటశబ్దము

చ

చ	-	మరియు
చంద్రః	-	చంద్రుడు
చకితః	-	ఆశ్చర్యపోయెను (పుం)
చక్షుః	-	కన్ను
చతురః	-	తెలివి గలవాడు
చతుర్దశరూప్యకాణి	-	14 రూపాయలు
చత్వారి	-	నాలుగు
చరితుం	-	వెళ్ళుటకు/తినుటకు
చలితాః	-	కదిలాయి
చింతయిత్వా	-	ఆలోచించి
చేత్	-	అయితే
ఛాయా	-	నీడ
ఛాయాం	-	నీడను
ఛాత్రాః	-	శిష్యులు / విద్యార్థులు

జ

జనః	-	జనులు
జనతా	-	జనం
జనసంచారః	-	జనులు తిరుగుట
జనాః	-	జనులు
జలేన	-	నీటిచే
జంతవః	-	జంతువులు

ఝ

ఝుంకారః	-	ఝుం అను ధ్వని

త

తం	-	దానిని, అతనిని
తంద్రా	-	అలసట
తటాకః	-	చెరువు
తత్	-	అది
తతః	-	అక్కడినుండి, అందువలన
తత్ర	-	అక్కడ
తథా వా!	-	అలాగా !
తద్ధనమ్	-	ఆ డబ్బు
తదా	-	అప్పుడు
తపః	-	తపస్సు
తర్హి	-	అయితే
తస్మాత్	-	అందువలన, అతనివలన
తాః	-	వారు(స్త్రీ)
త్యాగసమం	-	త్యాగంతో సమానమైనది
తు	-	మాత్రం
తుచ్ఛం	-	నీచమైన
తిరుపతితః	-	తిరుపతినుండి
తిరస్కృతవాన్	-	నిరాకరించెను
తేషాం	-	వారియొక్క/ వాటియొక్క

ద

దన్తౌ	-	రెండుదంతాలు
దరిద్రః	-	పేదవాడు
దరిద్రతా	-	పేదరికం
దర్శనం	-	కనిపించుట
దర్శనార్థం	-	చూచుటకొరకు
దర్శనేన	-	చూచుటచే
దశరూప్యకాణి	-	పదిరూపాయలు
దాడిమఫలాని	-	దానిమ్మపండ్లు
దానం	-	దానము
దారిద్ర్యమ్	-	పేదరికం
దారిద్ర్యనామకే	-	పేదరికమనే దానిలో
దివ్యా	-	దివ్యమైన/పవిత్రమైన
దీనముఖః	-	దీనమైన ముఖం కలవాడు
దుఃఖం	-	దుఃఖము
దృష్టవంతః	-	చూశారు
దృష్టవాన్	-	చూశాను/చూశాడు
దృష్ట్వా	-	చూసి
దేవస్థానస్య	-	ఆలయము యొక్క

SCERT TELANGANA

దేవాయ - దేవునికై
దైవీ - దేవతాసంబంధమైన
ద్వాదశఫలానాం - పన్నెండుపండ్లకు
ద్వాదశఫలాని - పన్నెండు పండ్లు
ద్వాదశరూప్యకాణి - పన్నెండురూపాయలు
ద్విసహస్రరూప్యకాణి - రెండువేలరూపాయలు

ధ

ధనేన - డబ్బుతో
ధన్యవాదాః - కృతజ్ఞతలు/ధన్యవాదములు
ధన్యవాదాన్ - ధన్యవాదములను
ధవలౌ - తెల్లనైనవి
ధూలిః - దుమ్ము
ధృతిః - ధైర్యము
ధ్వనిం - శబ్దాన్ని

న

న - కాదు/ లేదు
నయనం - కన్ను
నవః - కొత్త
నైవ - కానేకాదు
నాట్యం - నాట్యం
నామ - అనగా/పేరు
నాస్తి - లేదు
నిక్షిప్య - దాచిపెట్టి
నిత్యం - ఎల్లప్పుడూ
నిత్యాన్నదానవ్యవస్థా - ఎల్లప్పుడూ అన్నదానం జరిగే ఏర్పాటు
నిద్రా - నిద్ర
నిర్గచ్ఛతి - వెళ్ళిపోతున్నాడు
నిర్ధనః - డబ్బులేని వాడు
నూపురరవఝంకారః - గజ్జెల సవ్వడి
న్యూనమేవ - తక్కువనే
న్యూనీకృత్య - తగ్గించి

ప

పథి - దారిలో
పరస్పరం - ఒకరితో ఒకరు
పరహస్తే - ఇతరుల చేతిలో
పరిచారికాః - సేవకులు
పరితః - చుట్టూ
పరిమితస్య - తక్కువైన దాని యొక్క
పర్వతసదృశే - కొండను పోలిన
పర్వతానామ్ - కొండల యొక్క
పర్యాప్తమ్ - చాలు
పాఠశాలాం - బడిని
పాఠే - పాఠంలో
పాదాః - కాళ్లు
పాదయోః - రెండు కాళ్ళ యొక్క/కు
పాదాభ్యాం - రెండు కాళ్ళచే
పాపాన్ - పాపాలను
పార్శ్వే - ప్రక్కనే
పితామహః - తండ్రికి తండ్రి (తాత)
పుంసాం - పురుషులకు
పుచ్ఛం - తోక
పునః - మరల
పుష్కరిణీ - కోనేరు
పుస్తకస్థా - పుస్తకంలో ఉన్న
పృష్టవాన్ - అడిగెను/అడిగాను
పంక్తౌ - వరుసలో
పంచదశరూప్యకాణి - పదిహేను రూ॥లు
పంచసహస్రం - ఐదువేలు
ప్రకాశః - కాంతి
ప్రతిదినం - ప్రతిదినము
ప్రథమం - మొదటి
ప్రదేశం - ప్రాంతమును
ప్రసాదం - అనుగ్రహమును
ప్రాణవాయుం - ప్రాణవాయువును
ప్రాతః - ఉదయము
ప్రాప్తవాన్ - పొందాడు
ప్రాప్తవంతః - పొందారు
ప్రియవాక్యప్రదానేన - ఇష్టమైన మాటలను పలుకుట వలన

ఫ

ఫలానాం - పండ్ల యొక్క
ఫలాని - పండ్లు

బ

బలం - శక్తి
బస్‌యానేన - బస్సుతో
బుద్ధిబలేన - బుద్ధిబలంతో
బృహచ్ఛరీరమ్ - పెద్ద దేహము

SCERT TELANGANA

భ

భగ్నా	–	విరిగినది
భవతః	–	ఇద్దరు ఉన్నారు/నీ యొక్క
భవత్యా	–	నీ చేత (స్త్రీ)
భవత్యాః	–	నీ యొక్క
భవతీ	–	నీవు/మీరు (స్త్రీ) (గౌరవవాచకం)
భవాన్	–	నీవు/ మీరు (పు) (గౌరవవాచకం)
భిండేః	–	బెండకాయ యొక్క
భీతః	–	భయపడిన వాడు
భోః	–	ఏమండీ!

మ

మక్షికాః	–	ఈగలు
మతిమాన్	–	తెలివిగలవాడు
మధుపః	–	తేనెటీగ
మధ్యాహ్నే	–	మధ్యాహ్నము నందు
మధ్యే	–	మధ్యలో
మనసా	–	మనస్సుతో
మమ	–	నా యొక్క/ నా
మలినః	–	మాసినది/అశుభ్రమైనది
మశకాః	–	దోమలు
మహాన్	–	గొప్ప(వాడు, దైనది)
మహ్యం	–	నా కొరకు
మందం	–	నెమ్మదిగా
మరణం	–	చావు
మార్గే	–	మార్గములో
మార్జనం	–	ఊడ్చుట/శుభ్రపరచడం
మార్జనార్థం	–	ఊడ్చుటకు/ శుభ్రపరచుటకు
మాస్తు	–	వద్దు
మాంసం	–	మాంసమును/ మాంసము
మాంసఖండం	–	మాంసపు ముక్కను/ మాంసపు ముక్క
మిత్ర	–	ఓ మిత్రుడా !
మిత్రాణి	–	స్నేహితులు
మిలిత్వా	–	కలిసి
ముఖం	–	ముఖము, నోరు
ముఖే	–	ముఖమునందు/ నోటియందు
మూలకారణం	–	ప్రధానకారణం
మూల్యం	–	వెల/ ధర

య

యథాకథంచిత్	–	ఏదో ఒక రకంగా
యది	–	ఒకవేళ
యశః	–	కీర్తి

ర

రక్షితః	–	రక్షించబడినది
రక్షిత్వా	–	రక్షించి
రాగసమం	–	రాగంతో సమానమైన
రూప్యకాణి	–	రూపాయలు/రూపాయలను
రోగాః	–	రోగములు
రోగాణాం	–	రోగముల యొక్క
రేల్యానేన	–	రైలుతో

ల

లగ్నా	–	నిమగ్నమైనది (స్త్రీ)
లజ్జయా	–	సిగ్గుతో
లతికాబృందం	–	తీగల సమూహము

వ

వక్తవ్యం	–	చెప్పవలసినది
వంచకః	–	మోసగాడు
వంచనాం	–	మోసమును
వంచయితుం	–	మోసం చేయుటకు
వదనే	–	ముఖములో
వయం	–	మేము/ మనము
వరాహస్వామినః	–	వరాహస్వామి యొక్క
వర్తులాకారమార్గేణ	–	గుండ్రని మలుపులుగల మార్గంలో
వర్ధయన్	–	పెంచుతూ (పు)
వాక్యైః	–	వాక్యములతో
వాచా	–	మాటతో
వాయుః	–	గాలి
వార్తాకస్య	–	వంకాయ యొక్క
వింశతిః	–	ఇరవై
విచిత్రమ్	–	వింతయైన
విటపే	–	చెట్టులో
విద్యుత్సమం	–	విద్యుత్తో సమానమైన
విద్యాలయప్రాంగణే	–	బడి ఆవరణలో
విద్యాలయే	–	బడిలో

SCERT TELANGANA

వినా	–	లేక
విరామదినేషు	–	సెలవు దినములలో
విరామసమయే	–	ఖాళీసమయంలో
విశ్వప్రసిద్ధం	–	జగత్ ప్రసిద్ధి చెందిన
వృక్షః	–	చెట్టు
వృక్షస్య	–	చెట్టు యొక్క
వృక్షాన్	–	చెట్లను
వృక్షపోషణమ్	–	చెట్లను పెంచుట
వృద్ధోపసేవినః	–	పెద్దలను సేవించువాడు
వేంకటః	–	పాపములను నశింపజేయువాడు
వ్యర్థవస్తూని	–	పనికిరాని వస్తువులు

శ

శబ్దస్య	–	శబ్దము యొక్క
శరీరస్య	–	దేహము యొక్క
శాకానాం	–	కూరగాయల యొక్క
శాకాని	–	కూరగాయలు
శాఖా	–	చెట్టుకొమ్మ
శాఖాయాం	–	కొమ్మమీద (కొమ్మలో)
శారీరకశ్రమః	–	శరీర కష్టం
శుణ్డా	–	తొండము
శూర్పాకారౌ	–	చేటల వంటి ఆకారము కలవి
శృగాలః	–	నక్క
శృగాలస్య	–	నక్క యొక్క
శృగాలాత్	–	నక్క వలన
శృణ్వన్	–	వినుచున్నవాడై
శ్రద్ధా	–	ఏకాగ్రత

ష

షట్	–	ఆరు
షోడశరూప్యకాణి	–	పదహారు రూపాయలు

స

సంభాషణం	–	మాట్లాడటం
సః	–	అతడు, వాడు, అది
సత్యం	–	నిజము
సత్యసమం	–	నిజముతో సమానమైన
సదృశే	–	సమానమైన
సద్వినియోగం	–	సక్రమంగా ఉపయోగించుట
సధీరః	–	ధైర్యము కలవాడు
సప్త	–	ఏడు
సమర్పితవంతః	–	అప్పగించాడు
సమీరః	–	వాయువు
సమ్యక్	–	బాగా
సర్వం	–	అంతా
సర్వాణి	–	అన్ని
సర్వే	–	ప్రతివానియందు
సర్షపసన్నిభ	–	ఆవాల వంటి
సహ	–	కూడి
సహస్రం	–	వెయ్యి
సహస్రరూప్యకాణి	–	వెయ్యిరూపాయలు
సాయమ్	–	సాయంత్రం
సుఖేన	–	సుఖంగా
సుందరం	–	అందమైనది
సుందరః	–	అందమైనవాడు
సూక్తిః	–	మంచిమాట
సృష్టిః	–	సృష్టి/పుట్టించు విధానం
సోత్సాహం	–	ఉత్సాహంతో కూడిన
సేవాకార్యక్రమాన్	–	సేవా కార్యక్రమములను
స్తంభసమానాః	–	స్తంభాలతో సమానములైన
స్థాపయిత్వా	–	ఉంచి
స్థితః	–	ఉన్నాడు
స్థితవంతః	–	ఉన్నారు (పు)
స్థితవాన్	–	ఉన్నాడు
స్వచ్ఛతాం	–	శుభ్రమును
స్వదేశరక్షణార్థాయ	–	తన దేశమును కాపాడుట కోసం
స్వామిపుష్కరిణ్యాం	–	స్వామిపుష్కరిణిలో
స్వామిముద్రాంకిత	–	స్వామి గుర్తులు గల
స్వీకృత్య	–	తీసుకొని

హ

హసితవాన్	–	నవ్వాడు / నవ్వాను
హస్తీ	–	ఏనుగు
హాతవ్యాః	–	వదలదగినవి
హారః	–	దండ
హారదానాయ	–	దండ ఇవ్వటం గురించి
హారం	–	దండను
హారాన్	–	దండలను
హాసః	–	నవ్వు
హ్యః	–	నిన్న

SCERT TELANGANA

క్రియాపదకోశః

అ

అభవత్ – అయ్యెను
అవదత్ – చెప్పెను
అస్తం గచ్ఛతి – అస్తమించుచున్నాడు
అస్తి – ఉన్నది/ఉన్నాడు
అస్తు – ఉండనీ/ కానీ

ఆ

ఆగచ్ఛతి – వచ్చుచున్నాడు/చున్నది
ఆగచ్ఛతు – రమ్ము/రా!

క

కరిష్యామి – చేయగలను
కరోతి – చేయుచున్నాడు/చున్నది
కరోతు – చేయుము
కరోమి – చేయుచున్నాను
కుర్వంతి – చేయుచున్నారు

గ

గచ్ఛతి – వెళ్ళుచున్నాడు/చున్నది
గచ్ఛంతి – వెళ్ళుచున్నారు
గచ్ఛామః – వెళ్ళుచున్నాము
గమిష్యామి – వెళ్ళెదను
గాయతు – పాడు

చ

చలతి – వెళ్ళుచున్నాడు/చున్నది
చాలయతి – నడుపుచున్నాడు

జ

జానాతి – తెలుసుకొనుచున్నాడు
జానామి – తెలుసుకొనుచున్నాను
జీవతి – జీవించుచున్నాడు
జీవామః – జీవించుచున్నాము

త

తుష్యంతి – సంతోషించుచున్నవి/చున్నారు

ద

దృశ్యంతే – కనిపించుచున్నవి

న

నశ్యతి – నశించుచున్నది
నాశయతి – నాశనం చేస్తున్నాడు/చేస్తున్నది
నాశయామి – నాశనం చేస్తున్నాను

ప

పతతి – పడుచున్నది
పశ్యతి – చూస్తున్నాడు/చూస్తున్నది
పశ్యతు – చూడు!
పీడయంతి – పీడిస్తున్నాయి
పోషయామి – పోషిస్తున్నాను
ప్రాప్స్యామి – పొందుతాను
ప్రార్థయతి – వేడుకొనుచున్నాడు/చున్నది

భ

భవతి – ఉన్నది / ఉన్నాడు

య

యచ్ఛతు – ఇవ్వు/ ఇవ్వండి
యచ్ఛంతి – ఇస్తున్నారు
యచ్ఛామి – ఇస్తాను
యతేత – ప్రయత్నించవలెను

ర

రక్షతి – రక్షించుచున్నాడు/చున్నది

వ

వదతి – చెప్పుచున్నాడు/ చున్నది
వదతు – చెప్పు
వదామి – చెబుతున్నాను
వర్ధంతే – పెరుగుతున్నాయి
వికసతి – వికసించుచున్నది
విలసతి – మెరయుచున్నది

స

సంభవంతి – కలుగుతాయి/కలుగుచున్నాయి
సంతి – ఉన్నారు/ ఉన్నాయి
సించామః – చల్లుదాము
స్మరతి – గుర్తుచేసుకొనుచున్నాడు
స్మరామి – గుర్తుచేసుకొనుచున్నాను
స్వీకరోతు – తీసుకో, తీసుకొనును గాక!

హ

హసతి – నవ్వుచున్నాడు/ చున్నది

SCERT TELANGANA